

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ГОМОСЕКСУАЛІВ ТА ЛЕСБІЙОК

Ткалич Маріанна Григорівна¹, Гречаник Марія Ігорівна²

¹Доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Запорізького національного університету, м. Запоріжжя (Україна); директор дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб», м. Київ (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4101-9659>

²PhD, викладач кафедри психології, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1650-3692>

UDC: 159.922.5 : 37.047 : 316.6

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено теоретичний аналіз та обґрунтування психологічних особливостей прив'язаності гомосексуальних людей. Досліджено основні відмінності у визначенні прив'язаності геїв та лесбійок, а також вплив соціальних і психологічних факторів на її формування. Здійснено аналіз теоретичних підходів до вивчення прив'язаності, що розглядають емоційні зв'язки у контексті дитячого досвіду, міжособистісної взаємодії та соціальної підтримки. Виокремлено основні чинники, що впливають на прив'язаність у представників ЛГБ, зокрема рівень прийняття з боку батьків, соціальне визнання сексуальної орієнтації та стиль прив'язаності в партнерських стосунках.

Виокремлено три аспекти прив'язаності, які впливають на психологічне благополуччя: емоційна доступність партнерів, рівень соціальної підтримки та вплив дискримінації. Визначено, що сучасні дослідження особистості підкреслюють ключову роль прив'язаності у формуванні емоційної регуляції, соціальних зв'язків та задоволеності стосунками. Виділено аспект камінг-ауту як важливий чинник, що впливає на самооцінку, емоційну стабільність і рівень довіри у стосунках. Встановлено, що прив'язаність у ЛГБ-людей може характеризуватися тривожністю, униканням близькості або труднощами в саморозкритті через вплив соціальних норм. Визначено основні психологічні особливості прив'язаності: підвищений рівень тривожної та уникаючої прив'язаності, залежність від соціального прийняття, вплив дискримінації на самооцінку та потреба в додатковій підтримці для формування стабільних емоційних зв'язків.

Ключові слова: прив'язаність, стилі прив'язаності, гомосексуали, геї, лесбійки, міжособистісні стосунки, партнерські стосунки, соціальне середовище, дискримінація, стигма, стрес меншин, камінг-аут.

Постановка проблеми. Дослідження прив'язаності дорослих почало набирати обертів наприкінці 1980-х як логічне розширення вивчення теми стосунків дітей і дорослих, які доглядають за ними. Дослідження показують, що прив'язаність дорослих є продовженням прив'язаності в дитинстві, наприклад, надійно прив'язані діти часто виростають у надійно прив'язаних дорослих (J. A. Feeney, P. Noller) [20]; P. Shaver, C. Hazan) [45], а романтичні стосунки дорослих розвиваються схоже до тих, що були в дитинстві (R. C. Fraley, P. R. Shaver) [21]. У дитинстві відбувається розвиток прив'язаності дитини з дорослими, які виконують роль опікунів, зазвичай мова йде про батьків (M. D. S. Ainsworth et al. [8]; J.

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Marianna Tkalych, Mariia Hrechanyk

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

Bowlby, [11,13]). Прив'язаність розвивається через налагодження стосунків з опікунами (батьками). Потреби дітей задовольняються як явно (наприклад, дітей годують, коли вони голодні), так і приховано (тепла поза та чутливий дотик) (A. Van Der Voort et al., 2014) [47]. M. D. S Ainsworth et al., [8] визначили три різні стратегії прив'язаності, які діти використовують, щоб досягти близькості зі своїми опікунами: безпечну, тривожно-амбівалентну та уникаючу.

J. J. Mohr (2008) [35] зазначив, що теорія прив'язаності та дослідження широко застосовувалися до гетеросексуальних стосунків, чого не можна сказати про дослідження теорії прив'язаності у лесбійських та гомосексуальних стосунках. Дослідження показують, що приблизно кожна п'ята жінка відчуває певний ступінь потягу до осіб своєї статі (M. Apostolou et al. (2017) [10]. Розуміння еволюційного походження потягу до осіб однієї статі у жінок передбачає, що людина є видом, що розмножується статевим шляхом, а це означає, що для продовження роду люди повинні отримати доступ до репродуктивних можливостей протилежної статі. Як наслідок, переважну більшість людей приваблюють виключно представники протилежної статі (S. LeVay, 1994) [30]. Однак, дана еволюційна теза не пояснює того, що значна частина людей відчуває потяг до однієї із собою статі (S. LeVay, 2010, P. Santtila та ін.) [30].

За даними M. K Pitts et al. (2006) [43], які організували ретельне та одне з найбільших досліджень за вибіркою дослідження сексуальної поведінки, проведене в Австралії протягом 2001/2002 років способом телефон-

ного опитування серед 19307 людей у віці від 16 до 59 років. Дослідники встановили, що 97,4 % опитаних австралійських чоловіків самоідентифікувалися як гетеросексуали, 1,6 % як гомосексуали і 0,9 % як бісексуали. Серед опитаних австралійських жінок 97,7 % самоідентифікувалися як гетеросексуалки, 0,8 % як лесбійки і 1,4 % як бісексуалки. Разом з тим, у тому ж опитуванні 8,6 % чоловіків і 15,1 % жінок відзначили у себе або наявність почуттів і потягу до своєї статі, або наявність деякого сексуального досвіду з особами своєї статі. Половина чоловіків і дві третини жінок, що мали деякий сексуальний досвід зі своєю статтю, вважають себе гетеросексуальними, а не гомосексуальними або бісексуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки проблематика дослідження носить міждисциплінарний характер, перш за все треба виділити ті роботи, які загалом присвячені вивченню прив'язаності особистості: це роботи представників психодинамічного напрямку: J. Bowlby [11,12,13], M. D. S Ainsworth [8], M. Main та ін.; еволюційного – K. Lorenz [32], C. Hazan [25], P. Shaver [48] та ін.; гуманістичного напрямку – S. Johnson [27], L. A. Sroufe [49], L. Brubacher [14] та ін.

Варто також виокремити дослідження, присвячені проблематиці гендерної ідентичності та сексуальної орієнтації гомосексуальних людей: M. Foucault [21], J. Butler [15], E. Hooker [26], S. de Beauvoir [18], A. Rich [47], K. Plummer [44] та ін., а також M. I. Гречаник [2,5], O. M. Кікінежді [3], M. Г. Ткалич [5,6].

А також, доцільно виокремити роботи дослідників, які вивчали стосунки в парах геїв та лесбійок – J. Gottman [23], C. Kurdek [29], L.

Replau[42], J. Gagnon[22], et al.

Серед сучасних вітчизняних дослідників прив'язаності особистості варто відзначити роботи Т.Ф. Алексеєнко[1] О. М. Кікінежді [4], М.Г. Ткалич [5,6], М.І. Гречаник [2,5] та ін., присвячені тематиці батьківсько-дитячих стосунків та виконані в рамках гуманістичного та статево-рольового підходів, але слід наголосити, що систематичне вивчення даного феномену у вітчизняній науці вкрай фрагментарне і неповне.

Метою статті є аналіз, узагальнення та обґрунтування психологічних особливостей прив'язаності гомосексуальних людей в різних теоретичних підходах та концепціях.

Серед основних завдань дослідження виокремимо наступні: 1) аналіз та систематизацію основних відмінностей до визначення прив'язаності геїв та лесбійок; 2) визначення психологічних особливостей прив'язаності геїв та лесбійок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Почнемо з аналізу та систематизації основних відмінностей до визначення прив'язаності геїв та лесбійок. Дослідження прив'язаності показують, що стиль та особливості прив'язаності можуть бути зумовлені соціально-демографічними, психологічними детермінантами. Проаналізуємо вплив *соціального середовища* на даний аспект.

Якщо говорити про модель прив'язаності гомосексуалів, деякі вчені наголошують на тому, що хлопчики та чоловіки-геї та бісексуали зазнають соціальної стигми, пов'язаної з їхнім статусом сексуальних меншин, що може негативно вплинути на здоров'я. Крім того, стигматизація через сексуальну орієнтацію

може бути пов'язана зі зниженою здатністю ефективно формувати та підтримувати безпечні стосунки прив'язаності з батьками, однолітками та романтичними партнерами протягом усього життя. Cook S. H., Calebs B. J. (2016) [17] запропонували, що використання структури, яка об'єднує процес, за допомогою якого чоловіки з сексуальних меншин розвивають стосунки прив'язаності в контексті стресу через сексуальні меншини, може призвести до кращого розуміння здоров'я та благополуччя серед хлопчиків і чоловіків із сексуальних меншин.

М. А. Landolt et al. (2004) [30] організували дослідження, щоб вивчити зв'язок між чинниками дитинства (такими як гендерна невідповідність і неприйняття батьками та однолітками) та тривожним стилем прив'язаності (схильність переживати тривогу щодо потенційної втрати та відторгнення в близьких стосунках) і унікаючим стилем прив'язаності (схильність уникати чи шукати близькості у стосунках) у чоловіків-геїв та бісексуалів. Аналіз результатів дослідження вибірки спільноти із 191 гея та бісексуального чоловіка показав, що гендерна невідповідність була значною мірою пов'язана з відкиданням з боку батька, матері та однолітків у дитинстві. Крім того, неприйняття батьками та однолітками, але не відмова матері, передбачало тривожний стиль прив'язаності. Відмова однолітків і, меншою мірою, батьківська відмова опосередкували зв'язок між гендерною невідповідністю та тривожним стилем прив'язаності. Нарешті, відмова однолітків опосередковувала зв'язок між відмовою батька та унікаючим стилем прив'язаності. Отримані дані підкрес-

люють роль гендерної невідповідності у сприянні відторгненню в дитинстві та важливість стосунків з однолітками в соціалізації чоловіків-геїв.

У дослідженні О. Pora-Velea (2019) [45] здійснено оцінку важливості індивідуальних детермінант (стать, вік), стилю прив'язаності та сприйнятої дискримінації щодо депресії серед молодих лесбіянок, геїв та бісексуалів (ЛГБ) у Румунії. За результатами, у групі LGB показники депресії були вищими, а невпевнена прив'язаність була більш поширеною, ніж у гетеросексуалів. Сприймана дискримінація в групі LGB була зміщена в бік вищих балів. Стиль прив'язаності відіграв найвищу прогностичну роль для депресії, на другому місті стоїть чинник віку. Прогностичний вплив прив'язаності на депресію не був опосередкований сексуальною орієнтацією. Дослідження О. Pora-Velea (2019) вказує на те, що небезпечний стиль прив'язаності та вік є важливими чинниками виникнення депресії у представників LGB.

Камінг-аут (зокрема, у контексті сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності) є важливим у питанні **прив'язаності**, оскільки він безпосередньо впливає на психологічне благополуччя особистості, її стосунки з іншими та здатність до емоційного зв'язку. У дослідженні J. Brown, R. Trevethan (2010) [12] вивчались зв'язки між внутрішнім соромом, внутрішньою гомофобією та стилем прив'язаності. Ці змінні були пов'язані з віком, коли було здійснено камінг-аут, прийняттям сім'єю та однолітками їхньої сексуальності, статусом стосунків і попереднім шлюбом. Результати свідчать про наявність сильного зв'язку між

почуттям сорому, внутрішньою гомофобією та стилем тривоги та уникнення прив'язаності. Сором був викликаний внутрішньою гомофобією та стилем прив'язаності (уникаючим або тривожним). Значна частка чоловіків-геїв повідомила, що їх нелегко сприйняли, коли вони тільки здійснили камінг-аут. Існує суттєвий зв'язок між камінг-аутом та внутрішньою гомофобією, але не зі стилем сорому та прив'язаності. Крім того, чоловіки, які здебільшого не контактували з родиною та друзями, повідомили про вищий рівень внутрішньої гомофобії, але не про вищий рівень сорому та стилю прив'язаності. Особливо важливим був зв'язок між попереднім шлюбом і вищим рівнем сорому та внутрішньої гомофобії. Нарешті, чоловіки-геї, які наразі не перебували у стосунках, повідомили про вищий рівень тривоги сорому та уникаючий стиль прив'язаності.

Якщо проаналізувати зв'язок камінг-ауту з прив'язаністю у лесбійок, тут вагомим дослідженням є робота L. Reed (2006) [46], в рамках якої вивчався можливий зв'язок між рівнем сексуальної ідентичності, розвитком і ступенем відкритості до запитань у релігійній сфері завдяки сумнівному характеру процесу камінг-ауту. Інші змінні також були досліджені: рівень зовнішності (або розкриття сексуальної орієнтації іншим), інтерналізована гомонегативність, самооцінка, стиль прив'язаності до стосунків, соціальна підтримка та відкритість. За результатами дослідження що лесбійки, які мають надійний стиль прив'язаності з більшою імовірністю чинять камінг-аут, а А.М. Coletta (2016) [16] зазначила, що жінки-лесбійки, які використовують стратегію три-

вожної прив'язаності, мають однакову ймовірність мати камінг-аут, як і жінки-лесбійки, які використовують стратегію надійної прив'язаності.

Отже, чинники соціального середовища в питаннях прив'язаності гомосексуальних людей включають в себе вплив стигми та дискримінації, стресу меншин, ступінь прийняття з боку батьків, друзів, однолітків, аспект камінг-ауту і аутиingu; а також внутрішня гомофобія і схильність до депресії через гомосексуальну орієнтацію та особливості сприйняття з боку соціуму.

Наступним є один з важливих аспектів *психологічних детермінант* – партнерські стосунки. Стосунки прив'язаності у дорослих, на відміну від стосунків у дитинстві, є двосторонніми: вони вимагають від обох дорослих бути доступними, чуйними та залученими, давати передбачувану відповідь на потреби один одного, щоб створити міцні стосунки.

Вивчення прив'язаності часто відбувається крізь призму діадичних підходів – методологічні підходи, які розглядають прив'язаність не лише як характеристику окремої особистості, а як **взаємодію між двома людьми** (діадою) та застосовується переважно у дослідженнях стосунків у парах, між батьками та дітьми, а також у дружніх і романтичних зв'язках. Піонерами просування діадичних підходів є L. Festinger et al. (1950), які розробили **теорію взаємодії результатів**. Ця теорія розглядає міжособистісні відносини як взаємодію, що описується в термінах «винагород» і «витрат» для кожного учасника, підкреслюючи взаємозалежність партнерів у досягненні

позитивних результатів. Дослідження прив'язаності дорослих часто зосереджувалися на одному романтичному партнері (M. Mikulincer, P.R. Shaver, 2019) [34]. Відтоді концепція була збагачена ідеями про те, що ієрархія фігур прив'язаності є адаптивною і регулярно спостерігається в підлітковому та дорослому віці, яка може включати романтичних партнерів, батьків, братів і сестер та друзів (M. Mikulincer, P.R. Shaver, 2023) [35]. Розширення теорії та досліджень прив'язаності дорослих поширюється на зв'язки зі стресом і теоріями подолання, управління стресом соціальної ідентичності та інших рамок розвитку (M. Mikulincer, P.R. Shaver, 2023). Розширення теорії прив'язаності дорослих також розглядає вплив соціальних і політичних систем і поведінку, пов'язану з пошуком близькості, що передбачає особливу увагу до лесбійок.

M. Guzmán-González et al. (2020) [24] виділили аспект задоволеності стосунками та зв'язок цього аспекту з теорією прив'язаності. Дослідники використали метод сніжної кулі та задіяли 259 чилійських чоловіків-геїв та жінок-лесбійок, які перебували в одностатевих стосунках. Гіпотези дослідників були частково підтверджені, оскільки існував негативний зв'язок між унікаючою прив'язаністю та задоволеністю стосунками, але не між тривожною прив'язаністю та задоволеністю стосунками. Дослідники не виявили ефекту модуляції статі – коли **стать впливає на силу або напрямок зв'язку між двома іншими змінними**. Іншими словами, дія незалежної змінної на залежну **може змінюватися залежно від того, чи є людина чоловіком чи жінкою**.

Mohr J. J., R. E. Fassinger (2003) [38] запропонували модель, що зв'язує прив'язаність з самоприйняттям і саморозкриттям сексуальної орієнтації, в дослідженні взяли участь 489 дорослих лесбійок, геїв і бісексуалів (ЛГБ). Модель включала наступні 4 домени змінних: 1) уявлення про досвід прив'язаності в дитинстві з батьками; 2) сприйняття батьківської підтримки сексуальної орієнтації; 3) загальна робоча модель прив'язаності; 4) змінні ЛГБ – компоненти визначення сексуальної орієнтації, ідентифікації себе як гей чи лесбійка чи бісексуал. J. J Mohr., M. S Kendra (2011) [39] запропонували також 8-факторну шкалу, яка більш точно описує змінні ЛГБ – проблеми прийняття, мотивацію приховування, невизначеність ідентичності, інтерналізовану гомонегативність, труднощі з процесом розвитку ідентичності, перевагу ідентичності, підтвердження ідентичності та центральне місце ідентичності.

Наступним важливим чинником, який можна виокремити серед психологічних детермінант дослідники виділяють сексуальне задоволення у стосунках. Дослідження К.Р. Mark (2018) [33]. показали, що романтична прив'язаність дорослих є впливовою та важливою для сексуального задоволення та задоволення від стосунків. Сексуальне бажання тісно пов'язане із задоволенням у сексуальному житті та стосунках, що свідчить про те, що на нього також може впливати стиль прив'язаності в романтичних парах. Однак, дослідження сексуального бажання, сексуального задоволення та прив'язаності були здебільшого гетероцент-

ричними, що ускладнювало визначення того, чи результати, представлені у дослідженнях, доречні для сексуально різноманітної групи осіб. Дослідження К.Р. Mark (2018) мало на меті краще зрозуміти, яким чином стиль прив'язаності може впливати на сексуальне бажання, сексуальне задоволення та задоволення від стосунків у вибірці чоловіків і жінок, які відрізняються сексуальною ознакою. Загалом 955 осіб (63,4% цисгендерних жінок, 30,7% цисгендерних чоловіків, 6,0% гендерквірів, 54,8% гетеросексуалів, 20,4% бісексуалів, 18,4% геїв) взяли участь у веб-дослідженні, яке вивчало динаміку стосунків. Три моделі багатофакторної регресії показали, що стиль прив'язаності суттєво передбачив задоволеність стосунками (враховано 29% дисперсії), сексуальне задоволення (враховано 19% дисперсії) та сексуальне бажання (враховано 4% дисперсії). За даними К.Р. Mark (2018) стиль прив'язаності є більш важливим чинником, що сприяє задоволенню, ніж бажання серед різних сексуальних орієнтацій.

Якщо аналізувати чинники прив'язаності геїв та лесбійок, ми можемо бачити, що окреслені детермінанти створюють підґрунтя до особливостей проявів прив'язаності лесбійок та геїв. Виокремимо наступні: палітра форм лесбійських стосунків від феномену U-haul, який полягає у емоційній близькості та швидкому розвиткові стосунків, моногамні, ексклюзивні стосунки, до відкритих поліаморних стосунків та випадкового сексу, у багатьох країнах відсутність правового аспекту стосунків та видимості в багатьох країнах, що безпосередньо впливає на стосунки. Схожі особливості можна виокремити і для стосунків гомо-

сексуалів – палітра від моногамії до полігамії, відсутність правового статусу, вплив камінгауту та аутизму і загалом вищий рівень самостигматизації.

Н. Thurston (2022)[50] у своєму дослідженні вивчає фігуру фігури U-haul – лесбійські стосунки, які часто характеризуються глибокою емоційною близькістю та швидким розвитком (наприклад, коли пара починає жити разом на початку стосунків), який розглядає як символу квір-прив'язаності, та подає наступні характеристики стосунків у цьому форматі – лесбійське злиття, фантастичні зв'язки та співзалежність.

Munson, M., Stelboun, J. (2013) [40] напровадженні, у своєму дослідженні описують і аналізують розвиток і палітру лесбійських стосунків, вказуючи на такі форми стосунків як поліаморія, немоногамія, відкриті стосунки, випадковий (casual) секс. Дослідниці наголошують, що не всі не всі лесбійки практикують або ідеалізують лесбійські стосунки, і не всі успішні довгострокові пари є моногамними. Не всі сексуальні стосунки обмежуються двома людьми, і не всі любовні стосунки, що приносять задоволення, призводять до первинних стосунків. Лесбійська поліаморія за версією дослідниць є альтернативою синдрому U-Haul. Але авторки при цьому наголошують, що випадковий секс із побаченнями, партнерами по іграх або друзями, іноді може мати менш інтенсивний емоційний компонент, ніж ексклюзивне сексуальне залучення з одним коханцем, але не слід відкидати його як відсутність інтимної близькості або відсутність можливості для реалізації в майбутньому. Авторки також нагоосили, що часто лес-

бійські стосунки позбавлені правового контексту, що також може впливати. Для України, де одностатеві партнерства відсутні на законодавчому рівні, дана теза є особливо актуальною, і не лише для лесбійок, а загалом для ЛГБТІК+ спільноти і прямим чином впливає на стосунки – пари не мають рівного доступу до захисту і можливостей, які надає шлюб на рівні законодавства.

Якщо аналізувати особливості тривалих одностатевих стосунків гомосексуалів, доречним є дослідження М. Е Bricker., S. G. Horne (2007) [13]. Вчені досліджували, чи пов'язані відмінності в практиці моногамії чи немоногамії зі здоров'ям чоловіків у тривалих одностатевих стосунках. Загалом 179 моногамних і немоногамних чоловіків-геїв із США та Канади були опитані через Інтернет, щоб вивчити демографічні, сексуальні та стосункові змінні. Більшість вибірки (73%) повідомили про збереження моногамних стосунків. Результати свідчать про те, що немоногамні чоловіки були більш відкритими, повідомляли про більшу кількість сексуальних партнерів, більшу частоту минулих сексуальних контактів з чоловіками та нижчий рівень діадної прихильності, ніж їхні моногамні колеги. І навпаки, моногамні та немоногамні чоловіки, які мають пари, виявилися схожими за віком і загальною кількістю минулих стосунків і не відрізнялися ні частотою сексу зі своїми основними партнерами, ні заявленою задоволеністю стосунками, сексуальним задоволенням.

Дослідження J.T. Parsons et al. (2012) [41] вивчало зв'язок між сексуальними домовленостями та якістю сексуальних стосунків партнерів Домовленості про стосунки із зовні-

шніми партнерами є поширеними серед гомосексуальних пар, і значні відмінності в психологічних і поведінкових кореляціях здоров'я були знайдені серед типів немоногамних угод. Дані були зібрані від обох членів 161 гомосексуальної пари ($n = 322$ особи). Пари були класифіковані як моногамні (52,8%), відкриті (13,0%), закриті (14,9%) і суперечливі (19,3%). Здійснювалась оцінка асоціацій організації стосунків із чотирма аспектами якості сексуальних стосунків: сексуальне задоволення, сексуальне спілкування, сексуальні ревнощі та наявність принаймні щотижневого сексу між основними партнерами. Результати показують, що сексуальні домовленості не були пов'язані з сексуальним задоволенням, спілкуванням або частотою. Однак моногамні чоловіки повідомили про значно вищий рівень сексуальних ревнощів. Наші висновки показують, що чоловіки-геї беруть участь у низці угод про стосунки, а немоногамні угоди пов'язані з рівнями якості сексуальних стосунків, еквівалентними моногамним угодам. Тож, можна викристалізувати наступні особливості прив'язаності геїв та лесбійок: своєрідний континуум лесбійських стосунків, який може виражатись у вигляді **лесбійського злиття, сильних моногамних зв'язків та співзалежності** у стосунках U-haul, альтернативних форматів стосунків, таких як **поліаморія, немоногамія та відкриті стосунки**, збереження **моногамії у більшості гомосексуальних чоловіків** та різницю в рівні діадної прихильності між моногамними та немоногамними чоловіками, а також вплив **сексуальних домовленостей на якість стосунків**, де немоногамні угоди забезпечують рівень задоволеності, ек-

вівалентний моногамним, хоча останні асоціюються з вищим рівнем ревнощів.

Висновки. Аналіз та систематизація основних відмінностей до визначення прив'язаності геїв та лесбійок показав, що основними соціально-демографічними детермінантами в питаннях прив'язаності гомосексуальних людей є вплив стигми та дискримінації, стресу меншин, ступінь прийняття з боку батьків, друзів, однолітків, аспект камінг-ауту і аутингу; внутрішня гомофобія і схильність до депресії через гомосексуальну орієнтацію та особливості сприйняття з боку соціуму. Основними психологічними детермінантами є партнерські стосунки: важливим у цьому питанні є аспект діади – саме у стосунках можуть розгортатись особливості прихильності обох партнерів або партнерок, вплив стилю прив'язаності на розвиток та побудову стосунків, прихильність як інструмент подолання стресу та сексуальне задоволення як маркер задоволеності стосунками.

Психологічні особливості прив'язаності геїв та лесбійок представляють собою своєрідний континуум лесбійських стосунків, який може виражатись у вигляді **лесбійського злиття, сильних моногамних зв'язків та співзалежності** у стосунках U-haul, альтернативних форматів стосунків, таких як **поліаморія, немоногамія та відкриті стосунки**, збереження **моногамії у більшості гомосексуальних чоловіків** та різницю в рівні діадної прихильності між моногамними та немоногамними чоловіками, а також вплив **сексуальних домовленостей на якість стосунків**, де немоногамні угоди забезпечують рівень задоволеності, еквівалентний моногамним, хоча

останні асоціюються з вищим рівнем ревнощів.

Перспективи подальших досліджень
автори вбачають у вивченні зв'язку прив'язаності та феномену психологічної стійкості, виокремленні психологічних складових прив'язаності кожної групи окремо – лесбійок та геїв та їх емпіричному вивченні.

References :

- Aliexsieienko T.F. Osnovy humannykh vzaiemyn batkiv i ditei. Konsultuvannia simi: metodychni porady dlia konsultuvannia batkiv. Kyiv : DTSSM, 2003. S. 70–99. [in Ukrainian]
- Hrechanyk M. Komponenty hendernoï identychnosti LHBTK+ Habitus. 2024. No 57, 201 – 208 [in Ukrainian]
- Kikinezhdi O. M. Batkivsko-dytiachi stosunky u rozvytku hendernoho obrazu «Ia» pidlitka. Zbirnyk naukovykh prats" Problemy suchasnoi psykholohii", 2013, №20. [in Ukrainian]
- Kikinezhdi O. M. Sotsialne konstruiuvannia henderu v molodizhnomu seredovyshti: neotrydysionalizm chy ehalitaryzm?. Naukovi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav (seriia psykholohichna), 2012, № 2(2), 177-187. [in Ukrainian]
- Tkalych M. H., Hrechanyk M. I. Biolohichni chynnyky homoseksualnosti indyvīda Problemy suchasnoi psykholohii. 2020. No 2 (18). 115 – 124 [in Ukrainian]
- Tkalych M.H., Zinchenko T.P., Kasian A.I. Henderno-rolova dyferentsiatsiia ta identychnist osobystosti: zmist ta struktura. Psykholohichni chasopys : naukovi zhurnal. No 1. Vyp. 6. Kyiv : Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2020. S. 321 – 333. [in Ukrainian]
- Ainsworth M. D. S., Blehar M. C., Waters E., Wall S. *Patterns of attachment*. Lawrence Erlbaum Associates. 1978
- Alanko K., Santtila P., Harlaar N., Witting K., Varjonen M., Jern P., Sandnabba N. K. Common genetic effects of gender atypical behavior in childhood and sexual orientation in adulthood: A study of Finnish twins. *Archives of Sexual Behavior*, 2010 39, 81-92.
- Apostolou M., Shialos M., Khalil M., Paschali V. The evolution of female same-sex attraction: The male choice hypothesis. *Personality and Individual Differences*, 2017, № 116, 372-378.
- Bowlby J. *Attachment and loss* 1969, L.: Random House, P. 265
- Bowlby J.. *Attachment and loss: Vol. 2 Separation*. Pimlico. 1988
- Brown J., Trevethan R. Shame, internalized homophobia, identity formation, attachment style, and the connection to relationship status in gay men. *American journal of men's health*, 2010, № 4 (3), 267-276.
- Bricker M. E., Horne S. G. Gay men in long-term relationships: The impact of monogamy and non-monogamy on relational health. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 2007, № 6 (4), 27-47.
- Brubacher L. Emotionally focused individual therapy: An attachment-based experiential/systemic perspective. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, 2017, №16(1), 50-67.
- Butler, J., Cornell, D., Cheah, P., & Grosz, E. A. (1998). The future of sexual difference: An interview with Judith Butler and Drucilla Cornell. *diacritics*, 28(1), 19-42.
- Coletta A. M. *Lesbian identity development: An attachment perspective*. The Chicago School of Professional Psychology. 2016
- Cook S. H., Calebs B. J. The integrated attachment and sexual minority stress model: Understanding the role of adult attachment in the health and well-being of sexual minority men. *Behavioral Medicine*, 2016, №42(3), 164-173.
- De Beauvoir S. The second sex. In *Social theory re-wired*. L: Routledge. 2003, 354 p.
- Feeney J. A., Noller P. Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1990, 58(2), P. 281–291.
- Fraley R. C., Shaver P. R. Airport separations: A naturalistic study of adult attachment dynamics in separating couples *ournal of Personality and Social Psychology*, 1998, №75(5), 1198–1212.
- Foucault M. *Power: the essential works of Michel Foucault 1954-1984*. Penguin UK, 2019
- Gagnon J. *An interpretation of desire: Essays in the study of sexuality*. University of Chicago Press.
- Gottman J. M. Gottman method couple therapy. *Clinical handbook of couple therapy*, 2008 № 4(8), 138-164.
- Guzman-Gonzalez M., Barrientos J., Gomez F., Meyer I. H., Bahamondes J., Cárdenas, M. Romantic attachment and relationship satisfaction in gay men and lesbians in Chile. *The Journal of Sex Research*, 2020, № 57(8), 1026-1035.
- Hazan C., Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. In *Interpersonal development* L.: Routledge. 2017. P. 283-296.
- Hooker, E. Male homosexuality. In *Taboo topics*. L.: Routledge, 2010, (pp. 44-55)
- Johnson S. *The love secret: The revolutionary new science of romantic relationships*. Hachette UK. L.: Routledge. 2014. P. 283.
- Keleher J., Meifen W., Kelly Yu-Hsin L. Attachment, positive feelings about being a lesbian, perceived general support, and well-

- being." *Journal of Social and Clinical Psychology* 2010, № 29.8 P.847-873.
- Kurdek L. A. . Differences between heterosexual-nonparent couples and gay, lesbian, and heterosexual-parent couples. *Journal of Family Issues*, 2001 22(6), 727-754.
- Landolt M. A., Bartholomew K., Saffrey C., Oram D., Perlman, D. Gender nonconformity, childhood rejection, and adult attachment: A study of gay men. *Archives of sexual behavior*, 2004, № 33, 117-128.
- LeVay S., Hamer D. H. Evidence for a biological influence in male homosexuality. *Scientific American*, 1994, № 270 (5), 44-49.
- Lorenz K. Z. The evolution of behavior. *Scientific American*, 1958, № 199(6), 67-82.
- Mark K. P., Vowels L. M., Murray S. H. The impact of attachment style on sexual satisfaction and sexual desire in a sexually diverse sample. *Journal of sex & marital therapy*, 2018, № 44(5), 450-458.
- Mikulincer M., Shaver P. R. *Attachment theory expanded: Security dynamics in individuals, dyads, groups, and societies*. Guilford Press. 2023
- Mikulincer M., Shaver P. R. *Attachment theory applied: Fostering personal growth through healthy relationships*. Guilford Publications. 2023
- Mikulincer M., Shaver P. R. Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology* . 2019. 25, 6–10.
- Mohr J. J. Same-sex romantic attachment. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.). *Handbook of attachment theory and research* L.: Guilford Press 2008 pp. 482–502
- Mohr J. J., Fassinger R. E. Self-acceptance and self-disclosure of sexual orientation in lesbian, gay, and bisexual adults: An attachment perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 2003, 50(4), 482.
- Mohr J. J., Kendra, M. S. Revision and extension of a multidimensional measure of sexual minority identity: the Lesbian, Gay, and Bisexual Identity Scale. *Journal of counseling psychology*, 2011, № 58(2), 234.
- Munson M., Stelboum, J. *The lesbian polyamory reader: Open relationships, non-monogamy, and casual sex*. Routledge, 2013.
- Parsons J. T., Starks T. J., Gamarel K. E., Grov C. Non-monogamy and sexual relationship quality among same-sex male couples. *Journal of Family Psychology*, 2012, № 26(5), P. 669.
- Peplau L. A., Fingerhut A. W. The close relationships of lesbians and gay men. *Annu. Rev. Psychol.*, 2007, №58(1), 405-424.
- Pitts M. K., Fox C., Willis, J., Anderson J. (2007). What do gay men know about human papillomavirus? Australian gay men's knowledge and experience of anal cancer screening and human papillomavirus. *Sexually transmitted diseases*, 2007, №34(3), 170-173.
- Plummer K., Plummer K. (1992). *Modern homosexualities* (p. 29). London: Routledge. 1992, 347p.
- Popa-Velea O., Diaconescu L. V., Ion F. A., Ștefancu D., Truțescu C. Attachment style and perceived discrimination: Associations with depression among young lesbian, gay, and bisexual Romanian adults. *Journal of Social and Personal Relationships*, 2019 №36(10), 3259-3272.
- Reed L. *The coming out process for lesbian women: Implications for quest religious orientation and self-esteem* (Master's thesis, Southern Methodist University), 2006
- Rich A. Compulsory heterosexuality and lesbian existence. In *Culture, society and sexuality* Routledge. 2002, 225 p.
- Shaver P., Hazan C. Being lonely, falling in love: Perspectives from attachment theory. *Journal of Social Behavior*, 1987, 2(2), 105–124.
- Sroufe L. A., Fleeson J. Attachment and the construction of relationships. In *Relationships and development* (pp. 51-71). Psychology Press, 2013
- Thurston H. U-hauling: A fantasy of queer codependency?. *Capacious: Journal for Emerging Affect Inquiry*, 2022, , No. 4, 51.
- Van Der Voort A., Juffer, F., Bakermans-Kranenburg M. J. (2014). Sensitive parenting is the foundation for secure attachment relationships and positive social-emotional development of children. *Journal of Children's Services*, 9(2), 165–176.

Marianna Tkalych

Doctor of Psychological Sciences, Professor, Department of Psychology, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia (Ukraine); CEO, "Rating Lab", Kyiv (Ukraine)

Mariia Hrechanyk

PhD, Lecturer, Department of Psychology, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia (Ukraine)

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF ATTACHMENT ACROSS GAYS AND LESBIANS

ABSTRACT

The article provides a theoretical analysis and justification of the psychological characteristics of homosexual attachment. The main differences in defining attachment between gays and lesbians are investigated, as well as the influence of social and psychological factors on its formation. An analysis of theoretical approaches to the study of attachment is carried out, which consider emotional ties in the context of childhood experience, interpersonal interaction and social support. The main factors influencing attachment in LGB representatives are identified, in particular the level of acceptance by parents, social recognition of sexual orientation and attachment style in partner relationships. Three aspects of attachment are identified that affect psychological well-being: the emotional availability of partners, the level of social support and the impact of discrimination. It is determined that modern personality research emphasizes the key role of attachment in the formation of emotional regulation, social ties and satisfaction with relationships. The aspect of coming out has been highlighted as an important factor influencing self-esteem, nervous stability and the level of trust in relationships. It has been established that attachment in LGB people may be characterized by anxiety, uniqueness of intimacy or difficulties in self-disclosure due to the influence of social norms. The main psychological features of attachment have been identified: an increased level of anxious and avoidant attachment, dependence on social acceptance, the impact of discrimination on self-esteem and the need for additional support to form stable emotional bonds.

Keywords: attachment, attachment styles, homosexuals, gays, lesbians, interpersonal relationships, partner-

ships, social environment, discrimination, stigma, minority stress, coming out.

How to cite (як цитувати):

Tkalych, M., & Hrechanyk, M. PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF ATTACHMENT ACROSS GAYS AND LESBIANS. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 11(1), 34–44. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.1.3> [in Ukrainian]

Ткалич, М., & Гречаник, М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ ГОМОСЕКСУАЛІВ ТА ЛЕСБІЙОК. *ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС*, 11(1), 34–44. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.1.3>

Дата отримання статті: 03.12.2024

Дата рекомендації до друку: 15.01.2024

Дата оприлюднення: 31.01.2025